

Hoofdstuk 1

Opvoeden tot een leven voor de Koning

Prof. dr. M.J. Kater

Ze wil het er toch maar op wagen: 'Wie is de machtigste koning op aarde?' Het meisje, nog geen vier jaar oud, reageert spontaan met stralende oogjes: 'De Heere Jezus'. Anderen knikken instemmend: 'Hij kan alles.' 'Hij is de baas over alles.' 'Hij is supermachtig.'

Woensdagmiddag. Ze zijn er weer. Gelukkig! Hij begint: 'Wie wil er graag bij de koning in zijn paleis wonen, en dus eigenlijk een prins of prinses zijn?' Ja, natuurlijk willen ze dat wel. Hoewel ... sommigen kijken vragend, aarzelend. Hij ziet het en kijkt ze aan: 'Waarom denk je dat je liever toch niet bij hem wilt wonen?' Een beetje verlegen fluistert de een: 'Dat kan toch niet' en de ander: 'Dat durf ik niet.' Hij knikt en begint er een gesprekje over.

Groep 8. Ze heeft zojuist verteld over de hemelvaart, dat Jezus Zijn paleis is binnengegaan. Ze wil nu toch wel even weten: 'Wie wil er graag bij Koning Jezus horen ...?!' Ze houdt haar adem in ... alle vingers gaan omhoog, op enkele jongens na ... Zal ze het vragen? Ja, toch maar: 'Waarom stak jij je vinger niet op?' Ze kijkt hen aan ... De een zegt: 'Nou, dan moet je je wel altijd aan Zijn regels houden en dat lijkt me niet fijn.' Een ander: 'Ik kan het wel willen, maar ik weet niet of Hij mij wel bij Zich wil hebben; m'n vader, weet u wel ...'. Hij kijkt gauw naar beneden. Nog een ander laat haar weten hem alsjeblieft niks te vragen ...

Leven voor de Koning! Daar doen we het voor, de opvoeding van kinderen en jongeren. Wie met minder genoegen neemt, doet de Koning tekort. Bij opvoeden denken we in dit boekje trouwens niet alleen aan gezinnen, maar ook aan al het kinder- en jongeren(evangelisatie)werk in de kerk en het christelijk onderwijs.

In dit eerste hoofdstuk staat de vraag centraal: hoe raakt een kind verbonden met de Koning? Dan dringen zich allerlei vragen op over het werk van de Geest en hoe Hij mensen daarbij inschakelt. Daarover doordenken heeft zeker nut. Toch hebben we misschien ook wel eens te veel vragen. Is het wel 'echt' als ze hun vinger opsteken? Ja, en wanneer is het dan 'echt'? Weten ze eigenlijk wel wat ze zeggen, praten ze niet alleen maar na, zit het wel diep genoeg? Wat een verademing dat niet onze vragen het startpunt hoeven te zijn. Het gaat juist om wat de HEERE Zelf doet. Zo begint het!

Om het niet te breed te maken, kies ik in dit hoofdstuk vooral de invalshoek van de taal als de weg waarlangs onze kinderen leren leven voor de Koning, een leven waarin berouw en bekering, vergeving en vreugde, liefde en lof een plek krijgen. Eerst zeg ik iets over de grote betekenis van onze moedertaal en de roepnaam, vervolgens over verschillende opvoedingstalen en als laatste iets over een sprekend leven.

Moedertaal en roepnaam

Veel woorden gebruiken we terloops, zonder nadenken. Zelfs het noemen van een naam gebeurt vaak onbewust. Maar taal is meer dan het uitstoten van klanken of het samenvoegen van letters tot woorden en van woorden tot zinnen. Taal verbindt een mens met een mens. Van

het begin van een zin naar het einde ervan wordt als het ware een relatie gelegd tussen een spreker en de aangesprokene. Dit relationele aspect is theologisch gezien van groot belang.

Voor het christelijk geloof is van wezenlijke betekenis dat we opvoeden vanuit het geloof dat we weten dat onze God spreekt. Daarmee legt Hij een relatie met ons. Hij gaat ons niet zomaar voorbij. De spraak is gegeven aan de mens als schepsel, geschapen naar het beeld van God. Dat is veelzeggend. Het verwijst naar de 'eerste Spreker'. Vóórdat er echter één mens was om te horen dat God spreekt, sprak Hij al. Door het spreken van God in woorden zijn hemel en aarde geschapen. 'Er zij licht', sprak Hij, en ... er was licht! Door dit spreken van God is er een relatie tussen Schepper en schepping.

Taal verbindt God met de mens. Er is meer dan spreken in woorden. God spreekt ook in handelingen en gebeurtenissen, maar toch bijzonder in woorden. Woorden waarvan we een neerslag hebben in het Woord, zwart-op-wit om ze tot klinken te brengen. Het is deze taal die ons het leven inspreekt. Het zijn woorden die ten diepste daden zijn, omdat ze zo krachtig zijn.

Binnen het veelzijdig spreken in woorden door God is Zijn aanspraak een bijzondere vorm. God spreekt ons aan! Hij wil ons heel persoonlijk iets zeggen. Dat gebeurt in de Bijbel herhaalde keren zelfs letterlijk bij de naam. Denk aan de aanspraak van Abraham. Met het noemen van die naam wordt een relatie gelegd. Het is dus een gerichte aanspraak en met dit aanspreken door God wordt een verbinding, een band gelegd. Je bent niet meer vrij op het moment dat iemand je aangesproken heeft. Zo ervaren wij dat ook.

Verbond

Die verbinding heeft alles te maken met het verbond waarbij God van Zijn kant de band legt in de aanspraak met onze naam als 'kind van het verbond'. Het moment van de doop markeert deze aanspraak zichtbaar als de doopnaam samenklinkt met de Naam van de drie-enige God. 'Ik heb u bij uw naam geroepen, u behoort Mij toe.' De centrale vraag voor dit hoofdstuk is hoe onze kinderen verbonden raken aan de Koning. Een eerste antwoord zijn we op het spoor gekomen: door middel van Zijn aanspraak, het noemen van de naam, de roepnaam van het kind. En deze aanspraak klinkt in de moedertaal, in de taal van moeder spreekt de Vader kinderen aan.

Opvoeden doen we altijd, zelfs als we niets zeggen of doen. Toch wil ik er in het licht van bovenstaande één moment in het bijzonder uitlichten: het noemen van de naam van je kind. Een kind leren we reageren op z'n roepnaam – vaak afgekort tot een koosnaam – door hem vanaf het moment van de geboorte te noemen. Wat een prachtig moment als we merken dat hij of zij reageert op het noemen van de naam, op de stem van moeder, op deze moedertaal.

Waarom is zoiets kleins, bijna vanzelfsprekends, van zoveel belang voor dit onderwerp? Het lijkt zo ver weg van dat hoge: verbonden worden aan de Koning! En toch ... zo ervaren kinderen dat het noemen van de naam een verbinding legt. Een kind dat aan het spelen is en z'n naam hoort noemen, kan niet meer zondermeer doorgaan met spelen. 'Wat is er?' is het antwoord dat verwacht mag worden.

Gaandeweg het leven klinkt de naam in allerlei toonaarden door. Deze moedertaal is veelzijdig: liefkozend

en corrigerend, vriendelijk en streng. Zo leren kinderen om te reageren en te gehoorzamen. Hun naam klinkt soms om de innige verbondenheid met haar die onze naam uitspreekt te laten ervaren. Een andere keer weer meer om beslag op hen te leggen, zodat ze luisteren en gehoorzamen. En dit alles mogen we in de christelijke opvoeding zien in het licht van dat heerlijke, duizelingwekkende noemen van onze naam: het roepen bij name door de HEERE.

Dingen die we bijna 'instinctief' doen – welke moeder/vader kan het laten de naam van een kind te noemen? – kunnen van grote betekenis zijn. Laat dat moed geven! Het dringt ons ertoe om hier veel bewuster mee om te gaan. Woorden die we spreken kunnen de weg zijn om de verbinding met de Koning tot stand te brengen, zelfs het 'kleine' noemen van de roepnaam.

Twee voorbeelden. In het aanspreken van kinderen, ook als we ze bijvoorbeeld welkom heten bij de deur van de kinderevangelisatie klinkt een welkom door. En óf ze welkom zijn bij de Koning! Zo is het ieder kind, iedere jongere, ook duidelijk dat wanneer een ander zijn naam noemt er een reactie van hem verwacht wordt. Op die manier leert hij andere mensen gehoorzamen met het oog op het leren gehoorzamen aan en luisteren naar de Koning. Denk in dit verband aan het vijfde gebod. Daarin gaat het niet om het blindelings gehoorzamen aan allen die boven je gesteld zijn (HC zondag 39). De aanspraak die ouders

doen op gehoorzaamheid doen ze als de 'handen van de Heere God in het leven van hun kinderen' (Kohlbrugge). Vanuit een christelijke visie hebben gezagsdragers dat gezag vooral ontvangen ten dienste van de Koning en zo ten dienste van hun kinderen. De praktijk laat zien dat het de eerste levensjaren nogal eens gaat op de manier van 'omdat ik het zeg', maar het is van belang dat we leren uitleggen wat er achter dit 'omdat ik het zeg' zit: omdat HIJ het zegt. Natuurlijk is dat spannend en kan het ons ook doen ontdekken dat we misschien toch meer uit zijn op het handhaven van ons eigen gezag dan dat we ons inspannen om het gezag van de Koning tot uitdrukking te brengen. Een kind hoeft bijvoorbeeld niet mee naar de kerk 'omdat ik het zeg'. Dan heb je betere redenen.

En niet-kerkelijke kinderen?

Als we nu kinderen en jongeren voor ons hebben die niet bij de doop bij hun naam geroepen zijn door de HEERE? We krijgen ze over de vloer of we werken ermee: ze leven buiten het verbond. Wat is het verschil? In ieder geval leren zij net als ieder ander kind luisteren naar hun naam. Hun 'vooropleiding' is in dat opzicht hetzelfde. Maar is er onderscheid? Natuurlijk kun je zeggen dat er geen onderscheid is in de zin dat alle kinderen van nature kinderen des toorns zijn. Toch doen we de Bijbel het meest recht als we de bijzondere relatie waarin God Zichzelf plaatst tot kinderen van het verbond een aparte plek geven. Zij zijn bij hun naam geroepen, aangesproken met de eis en belofte van het verbond.

Maar er is meer. De Bijbel spreekt ook over een spreken van God als Schepper. Daarin deelt ieder mens. Hij geeft ons de adem, de geest, het leven. Niet 'ooit een keer' om

de relatie dan te verbreken, maar in een blijvende verbinding van Zijn kant met al wat geschapen is, ook nadat de taal van de mens grondig van karakter veranderd is door de zonde en de mens het spreken tot God en het horen naar God heeft verlerd.

Ook dit spreken van God is zoekend en relationeel van aard volgens Paulus in Handelingen 17. 'Hij is niet ver van een ieder van ons (...) opdat we Hem immers zoeken en tasten zouden.' In dat spreken delen álle kinderen. Het mooie is dat als we nu niet-gedoopte kinderen onder onze hoede krijgen, ze vanaf dat moment ook beginnen te delen in de woorden die klinken op deze aarde om het eeuwige leven in te spreken.

Dat gaat, net als bij verbondskinderen, niet vanzelf. Levende woorden, levenwekkende woorden zijn er alleen vanwege de Geestdoorademde woorden van de Schrift. Bij het spreken heb je adem nodig. Wil de aanspraak werkelijk leiden tot een verbinding aan de Koning, dan hebben we de Geest nodig. Zo mogen kinderen 'van buiten' ook die bijzondere aanspraak horen en leren kennen. Ze zijn niet minder welkom bij de Koning, ook al zijn anderen 'bij name' uitgenodigd.

Voorzeggen, nazeggen, zelf zeggen

Opvoeden met woorden, daar hebben we het over. Naast het leren begrijpen van het belang van de roepnaam is het leren nazeggen van levensbelang. Spreken is een herhalingsoefening, ook leren spreken over de Koning. Wat doen we ons best: 'Zeg eens ...' en dan volgt als een van de eerste woorden vaak 'amen', naast 'papa' en 'mama'. Door nazeggen wordt een roepnaam ook echt een eigenaam. Kinderen leren eerst over zichzelf spreken in de

derde persoon ('Jantje is ziek'), maar in de loop van de tijd leren ze als aangesprokene in de eerste persoon ('ik heb er (geen) zin in') te reageren. Van nazeggen gaan ze over op zelf iets zeggen.

Dit zegt iets over de manier waarop onze kinderen verbonden raken aan de Koning. Dat gebeurt door ze te oefenen in het taaleigen van de Schrift. Memoriseren als herhalingsoefeningen! Van voor-zeggen naar na-zeggen, en van na-zeggen naar het zelf zeggen. Dat mag dan met andere woorden. Kinderen spreken de taal van thuis, maar laten we ze in hun tienerjaren niet de indruk geven dat het vocabulair vastligt. 'Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten' mag best uit de mond van een 12-jarige klinken als 'ik vind het zo mooi' of 'ik vind het zo gaaf'. Naarmate kinderen ouder worden neemt de invloed van de 'moedertaal' af en komt er ook zoiets als een 'vriend-jestaal', de taal van hun peergroup. Zeker in de puberteit is dat van enorme invloed. Juist daarom is het van zoveel belang dat er voor die 'stormperiode' een verbinding is met de moedertaal als het instrument om de taal van de Vader, de verbinding met de Koning, te kennen.

Verschillende opvoedingstalen

Tot nu toe ging het eenzijdig over spreken als de taal waarin de verbinding gelegd wordt en er een hechte relatie ontstaat. Er is meer te zeggen. De volgende aspecten ontleen ik aan *De vijf talen van de liefde van kinderen*. Daarin noemen de auteurs vijf verschillende manieren waarop een kind liefde van de ouders kan ervaren. Het lijkt me van belang in het kader van de christelijke opvoeding ook hieruit praktische lijnen te trekken richting de verbinding aan de Koning.

Er bestaan tenminste vijf liefdestalen die je in je opvoeding kunt gebruiken:

Lichamelijke aanraking: knuffelen, een aai over de bol, een arm om iemand heen, stoeien, op schoot zitten, even een klein kneepje in de arm of een schouderklopje. Als kinderen niet het vermogen tot spreken hebben, is het belang van deze taal moeilijk te overschatten.

Tijd en aandacht: daar hebben we zelfs een Engels woord voor geïmporteerd (quality time). Een-op-een tijd met het kind, zodat het onverdeeld aandacht krijgt. Het heeft met de ogen en oren van de opvoeders te maken: zijn we er echt voor de kinderen. Aandacht biedt de kiem van een relatie, daaruit zal een mens opstaan (Andries Baart).

Cadeaus: het geven van al of niet zelfgemaakte cadeautjes uit liefde, niet als vorm van afkopen van een tekort aan tijd en aandacht.

Dienstbaarheid: dienende liefde, het er-zijn voor hem of haar om te helpen, raad te geven, aanwijzingen te geven om verder te komen als een uiting van liefde.

Positieve woorden: tedere, bemoedigende, prijzende, stimulerende, liefdevolle woorden.

Liefdestalen in dienst van de Koning

Met bovengenoemde uitingen van genegenheid zoeken we het hart van onze kinderen. Dat is meer dan tevreden zijn met wenselijk gedrag. Laten we die vijf liefdestalen eens 'vertalen' naar de dienst van de Koning. Niet als dé vertaling, maar als handreiking om verder over te denken.

Bij de *lichamelijke aanraking* gaat het in ieder geval om veiligheid en geborgenheid. Een ander maakt zonder woorden ons duidelijk dat we gezien zijn, welkom zijn, gewenst zijn. Zo leren we dat wie gehoorzaamheid van ons vraagt dezelfde persoon is als die ons geborgenheid wil geven. Een heilzame ervaring! Inderdaad, heel begrijpelijk wanneer u aarzelingen voelt bij de vergelijking met onze hoge en verheven God. Toch raakt Hij in Jezus Christus aan, letterlijk tijdens Zijn leven op aarde. Dat leven is echter typerend voor Wie Hij is.

Bij *tijd en aandacht* mogen we stellen dat *God's time = quality time*, om die uitdrukking maar te hanteren. Hoe vaak neemt de HEERE tijd voor ons! Hij wil met ons spreken, op talloze momenten en over alles wat ons bezighoudt. Hij spreekt ons heel persoonlijk aan en zeker de zondagse erediensten mogen als *quality time* benoemd worden. Daarnaast heeft Hij altijd een open oog en open oor om te zien waar we zijn en hoe we eraan toe zijn en is Hij genegen om te luisteren naar onze 'verhalen', over tegenstrijdige verlangens, over zonde en gebreken, over niet willen en toch gedaan of nagelaten hebben.

Bij het *geven van cadeaus* gaat het bij een echt geschenk om iets van ons hart. Eigenlijk geven we iets van onszelf weg. Dat kinderen ontdekken dat dit mogelijk is in deze wereld is van levensbelang. Dat is kenmerkend voor wat

genade is en liefde doet. De HEERE wil schenken, Hij wil Zichzelf kwijt in Zijn allergrootste gave: Zijn eigen Zoon. Bij de liefdestaal van de *dienstbaarheid* gaat het om het 'er-zijn-voor-de-ander'. Theologisch gezien schrijven we dan de Naam van de HEERE uit: 'Ik zal erbij zijn' (Ex. 3). Ook hier mag zeker doorgedacht worden over de relatie tussen deze hulp van God en ons dagelijks helpen van wie aan onze zorgen zijn toevertrouwd.

Ten slotte zijn er als vijfde liefdestaal de *positieve woorden*. Nu moeten we niet meteen tegenwerpen dat er ook andere woorden nodig zijn. Positieve woorden zijn trouwens geen zoetsappige woorden. Er zijn andere woorden nodig en soms even géén woorden, maar dan wel binnen dit kader van woorden die ons heil zoeken. Zo zijn de woorden van God altijd positief, zelfs in scherpe bewoordingen. Bij positieve woorden gaat het immers om woorden die echt goeddoen.

Inhouden van liefdestalen

Toch is het nodig om deze vijf talen van liefde soms bewust in te houden. Dat is eigen aan het opvoeden met het oog op de Koning. Zelfs de afwezigheid van deze talen van liefde kan vormend werken als het gedrag van een kind vraagt om correctie. Let wel, de uitingen van de liefde houden zich in. Een kind *is* nooit meer of minder geliefd.

Alleen liefde kent droefheid. Zo kan er sprake zijn van een zwijgen in liefde, het zwijgen waarin we tot erkenning van ons ongelijk en onze schuld gebracht worden. Ieder kind leert ervaren hoe verdrietig je wordt als bovenstaande talen er niet zijn in situaties waarin je zelf weet wat de oorzaak is. Dat is vormend voor een gezond

zonde- en schuldbesef. Verdriet is de keerzijde van liefde. Theologisch gezien kun je denken aan het bedroeven van de Geest. De Koning is wel aanwezig, maar je merkt er weinig van.

Een kind kan leren dat het juist vanwege de liefde niet altijd krijgt wat het wil hebben. Een jongen van zes of zelfs een puber van veertien die dol is op mooie messen en een levensgevaarlijk mes op zijn verlanglijstje heeft of een computerspel waarin alles draait om moorden, vernietigen en pijn doen, krijgt dat niet. Dan zullen wel woorden vol liefde nodig zijn om duidelijk te maken dat we hem niet iets willen geven dat hemzelf en anderen schade kan doen.

Zo kan een kind leren dat als ons gebed niet verhoord wordt, dat niet betekent dat de Koning het niet gehoord heeft. 'Hij geeft je nooit iets dat slecht voor jou is.' Het is een moeilijke les om onze verlangens af te stemmen op de wijsheid van de Koning. Laten we als opvoeders ook gewoon iets van die strijd meegeven: schrap dingen van je eigen verlanglijstje en maak het verlanglijstje van de Koning als eerste tot je gebed.

Negeren als niet-op-alles-reageren kan nuttig zijn en bijbrengen dat we een ander niet kunnen opeisen. Als we als opvoeders op alles wat een kind aan ons vraagt reageren en het kind gaat denken 'ik vraag en mijn moeder draait' wordt het vragen steeds meer opeisen. Dat schaadt bij onze kinderen het besef dat wij God niet kunnen opeisen.

Maar negeren en 'doen alsof je van niks weet' of zelfs hooghartig zwijgen, omdat we ons in ons eergevoel aangetast voelen, is juist schadelijk voor een hechte verbinding. Het is maar een van de vele voorbeelden

hoe opvoeden onze wijsheid te boven gaat. Je kunt bij zo'n werkwoord als negeren zeggen: het is lopen op een evenwichtsbalk. Of mooier nog: het is voortdurende afhankelijkheid van de Geest en je door Zijn wijsheid laten leiden. We kunnen bovenstaande voorbeelden met andere uitbreiden.

Afwezigheid van liefdestalen

De afwezigheid van liefdestalen kan misvormend werken. Als opvoeders moeten we ons bewust zijn dat deze vijf talen van liefde zelfs misbruikt kunnen worden als we daar niet de ander mee zoeken maar onszelf. Dat is zonde in de opvoeding: als we deze talen niet gebruiken ten dienste van anderen en ten dienste van het leren

kennen van God. Hoe zal ik een kind leren wat Gods gevende liefde is als de liefde die wij geven alleen maar ervaren wordt als opeisen? Of om nog een voorbeeld te noemen: als een kind niet leert ervaren dat een ander tijd en aandacht heeft, hoe kan het dan geloven in een Koning Die wel tijd en aandacht heeft? Hetzelfde geldt voor het geven van een cadeau of helpen om er zelf beter van te worden. Dat is zo tegendraads aan het beeld van de Koning!

Ik geef een citaat door dat veel te denken geeft:

De grootste angst die een kind kan hebben, is dat er niet van hem gehouden wordt, en afwijzing is de hel die het vreest (...). Met afwijzing komt woede, en met woede een soort misdrijf als wraak voor de afwijzing, en met het misdrijf schuldgevoelens – en ziedaar het verhaal van de mensheid.

(Uit: John Steinbeck, *Ten oosten van Eden*, Amsterdam 2020 (vertaling van *East of Eden* 1952) – een boek waarin de geschiedenis van Kaïn en Abel voortdurend aanwezig is).

Van hoeveel belang is daarom de natuurlijke, gezonde ouderliefde voor de verbinding met onze Koning. Een kind zonder basaal vertrouwen, een basisvertrouwen opgedaan binnen de bloedbanden met hen die tot hetzelfde gezin behoren, zal de grootste moeite hebben om een relatie met anderen aan te gaan. Op die manier kan er ook sprake zijn van een verhinderen van het komen tot Jezus.

Gelukkig maakt de HEERE Zich niet afhankelijk van ons en van hoe goed wij het doen. De Koning weet ons en onze kinderen wel te vinden, ondanks wie wij zijn. Het is mooi om te merken dat er ouders zijn die als kind nooit

deze liefdestalen hebben leren kennen en die toch hebben leren spreken. Onze beschadigde emoties en pijnlijke ervaringen hoeven geen levenslange veroordeling met zich mee te brengen. Daar is goede therapie en vooral: daar is een Koning voor Die ons met onze beschadigingen en onmogelijkheden in dienst wil nemen.

Omgekeerd is helaas ook bittere werkelijkheid. Meer liefde hadden ouders nooit kunnen geven en toch bleven kinderen op zichzelf gericht, omdat hun hart niet vernieuwd werd. Ze luisterden meer naar de taal van hun eigen hart. Dan is ieder die mijn 'ik' bedreigt mijn vijand, zowel mijn naaste als God. Zo afhankelijk zijn we van wat de HEERE geeft. Misschien is het overgeven aan Hem van onze kinderen in gebed wel de grootste daad van liefde die we hun kunnen bewijzen. Hij wil geven wat wij niet kunnen en wat er bij ons en onze kinderen niet in zit.

Een sprekend leven

Het is te gemakkelijk om te zeggen: 'Geen woorden, maar daden.' In dit hoofdstuk is juist het grote belang van taal, ook in woorden, onderstreept. Natuurlijk is het waar dat al onze woorden zonder daden niets zullen uitwerken. Maar wat is een sprekend leven?

Wij leren dingen kennen door waarneming. Onze leefwereld is een concreet ervaarbare wereld. We leren dus niet allereerst door ons schema's en wetmatigheden eigen te maken, maar door onze omgeving op ons in te laten werken. Voordat ik de wet op de zwaartekracht heb leren kennen, heb ik van kinds af ondervonden wat vallen is: de vaas viel, ik viel van de trap. Dat gaf me het inzicht waarvan ik later begreep dat dit een natuurkundig gege-

ven is. Wat een hamer is, heb ik geleerd van ‘een hamer in werking’, zeker toen die op mijn duim terecht kwam. In de opvoeding van onze kinderen en jongeren gaat het om een sprekend leven in de praktijk van elke dag. Dus geen levenskunde, maar levenskunst. Geen meetbare processen, maar wel wat merkbaar is. Hoe begrijpelijk ook, het verlangen om allerlei ‘succesregels’ aangereikt te krijgen om een goede opvoeder te zijn, heeft het gevaar dat we vergeten te leven. Te leven *coram Deo*, voor Gods aangezicht.

Een heilig leven

Laten we als voorbeeld eens kijken naar het woord ‘heilig’. Dat woord is wezenlijk bij de verbinding met de Koning. Hij is de heilige Koning en er zijn heilige plaatsen en momenten. Als volwassenen weten we dat dit woord iets zegt over ‘afgezonderd van ... , speciaal bestemd voor...’ Een ‘heilige’ vork in de tabernakel/tempel was een ‘vork apart’. Die mocht je niet bij moeder in de keuken gebruiken (afgezonderd van de rest van de vorken) en was alleen bestemd voor de dienst aan de HEERE (speciaal doel, speciale bestemming).

Heilig is anders dan gewoon. Zo is de heiligheid van de HEERE dat Hij zo ‘anders’ is. Hij is de gans Andere: niet te vergelijken met wie ook maar ter wereld. Zeker, dat totaal andere komt ook tot uitdrukking in woorden als zuiver, enkel licht, heerlijkheid, reinheid. Maar ook veel breder in hoe deze HEERE is in Zijn heilige liefde. Dat is liefde zoals je die nergens anders ontmoet, een liefde apart, zonder weerga. Heilige toorn: zuivere toorn, toorn zonder zonde, pure verontwaardiging vanwege onrecht. Er is heel veel te leren over dat woord ‘heilig’, maar de

basis daarvoor komt vanuit de ervaringswereld van de kinderen en naar mijn overtuiging al vanaf het prilste begin in heel gewone dingen als rust, reinheid en regelmaat. Daarom heeft het creëren van bijzondere momenten zin. Er zijn 'heilige' momenten van bidden en Bijbellezen, maar er is ook een 'heilig' moment als het kind op schoot kruipt en rust vindt bij zijn vader of moeder. Ook een moment van straf kan zo'n 'heilig' moment zijn, omdat het de gewone gang van zaken doorbreekt. Heel onze opvoeding in hygiëne mag in het licht staan van heiligheid: schoonheid tegenover vuilheid. Het is niet zo'n grote stap van voortdurend handenwassen naar de betekenis van het water van de doop. Er zijn ook 'heilige' plekken: een kamer waar je niet 'zomaar' binnenloopt, zoals de slaapkamer van de ouders of een kamertje dat gereserveerd is voor een gast.

Vanuit het leven ervaren onze kinderen iets van heiligheid als we ze meenemen naar een plek apart, de kerk. Cognitief zal er veel langs hen heen gaan, al wordt ook in dat opzicht gezaaid op hoop van zegen. Maar op het niveau van hun gevoelsleven kan er in een eredienst veel zijn dat hun een besef van heiligheid bijbrengt.

Het is voelbaar wanneer het Woord van God beslag legt op een gemeente. Dat heeft iets van een heilige hoogspanning, de Geest Die werkt in de gemeente. Daarbij is de antwoordende gemeente van belang. Een lispelende vader of moeder die een lofzang zingt, is geen voorbeeld. Er mag in onze stem iets doorklinken van vreugde en verdriet, van klacht en jubel. Heiligheid heeft te maken met het 'vrezende van de HEERE': vol diep ontzag en innige liefde.

Vanuit het ervaren van heiligheid in het leven kan er

nagedacht worden over wat heiligheid is. Er kunnen aspecten aan toegevoegd worden voor ons denken en vanuit ons denken worden we weer verrijkt in ons leven. Er is een wisselwerking tussen een sprekend leven en een levend spreken. Dat is meer dan een opgezegd versje, namelijk een doorleefd – een vanuit het leven gevoed – spreken. Dat is ten diepste gevoed vanuit Christus en door Zijn Geest.

Een veelzeggend leven

Bovenstaande is een illustratie rond één kernwoord. Zo is ons leven als opvoeders vol van momenten van rechtvaardigheid en barmhartigheid. Denk alleen al aan de momenten waarop we straf geven. Naarmate onze jongeren op weg zijn naar volwassenheid hebben ze vastheid (wortels) en speelruimte (vleugels) nodig, wijze adviezen die geen dwangbuis vormen, maar wel een appel doen op hun eigen denken en voelen. Elementen die ook van belang zijn voor de godsdienstige opvoeding met het oog op de verbinding met de Koning.

Het bovenstaande kan af en toe de indruk wekken of de weg van beneden (de opvoedrelaties en -situaties) naar boven loopt (de verbinding met de Koning). Dat is beslist niet het geval. Gelukkig is het niet waar 'zoals je vader, zo is de Vader' of 'zoals je moeder zorgt, zo zorgt de HEERE'. God zij dank gaat het bij de verbinding om de Koning, om Zijn initiatief en om de band die Hij Zelf legt met onze kinderen. Onze verantwoordelijkheid is 'verhinder ze niet'. Hij wil ze immers bij Zich hebben! De Koning heeft ruimte genoeg in Zijn paleis, het huis van de Vader!

Verwerking

1. Spreek met elkaar eens door over de waarde van het noemen van de naam. Hoe klinkt Gods noemen bij de naam door in het leven van onze kinderen?
2. 'Ze doen (praten) je alleen maar na.' Doen we daar soms niet te negatief over?
3. Welke van de vijf liefdestalen is je het meest eigen? Herken je vanuit die taal de lijn naar de verbinding met de Koning?
4. Bespreek met elkaar het citaat uit het boek van John Steinbeck.
5. Bij een 'sprekend leven' gaat het om meer dan kennis opdoen met het hoofd. Kennen door ervaring waarin ook onze gevoelens een plek hebben, is heel belangrijk. Zijn onze 'godsdienst oefeningen' thuis, op school, op de club en in de kerk daar voldoende op gericht?